

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Яна Атанасова Роуланд
Катедра Английска филология, ПУ „Паисий Хилендарски“
(Научно направление: 2.1. Филология. История на англоезичната литература)

ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА МИХРИЕ МАЛОКУ-МОРИНА
НА ТЕМА: *DREISER AS A STEADY CRITIC OF SOCIAL INJUSTICE*
НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: ПРОФ. Д.Ф.Н. АЛБЕНА БАКРАЧЕВА (НБУ)

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Работата на кандидатката се състои от Увод, 4 части и Заключение, последвани от библиографска справка за цитирани и използвани източници. Тя се занимава с автентичен, непроучван в такъв обхват и от такъв ракурс проблем, като обаче авторката умело и удачно поставя своите разсъждения в доказуем контекст на сходни по тематика изследвания за Драйзер най-вече в периода от 60-те до 90-те години на XX век, както това проличава и от библиографията на сс. 179-180 от така представения текст на дисертацията.

Важни жалони на изследването: проследяване на развоя на Драйзер като част от по-мощно контекстуализиране на социалната проблематика на Американската проза от края на XIX век – първата половина на XX век в лицето на Х. Б. Стоу, Ъ. Синклер, Ш. Андерсън, У. Фокнър, Ъ. Хемингуей; проверка на актуалността на предпочетената проблематика с оглед на оформяне на сходни архетипни присъствия на герои в нашето съвремие; проучване на специфични черти на Американския Екстремн Реализъм и Натурализъм; автобиографичният почерк на Драйзер с оглед на избраната тема и изострената му чувствителност към проблема за страданието (Автореферат, с. 6); интересът на Драйзер към факти и взаимовръзката между фиктивно и исторично. Особен фокус улавям в подробния и изключително успешно постигнат анализ на творбата *Sister Carrie* – своеобразен апогей за автора (с елементи на самоидентификация) и важна брънка на настоящото изследване, изолиращо и задълбаващо в семейството, града, променящия се и прагматизиращ се морал и др.

Произведенията на Драйзер са разпределени по глави от дисертацията, обединени са в тематични полета и жанрово, като интересно частно проучване като дял от цялото представлява разглеждането на изкуството и неговото място в новия свят на комерсиално мислене (визирам романа *The Genius*). Кандидатката обръща специално внимание на психологизма на Драйзер, на което основно е посветена 4 част (сс. 107-131, основен текст на дисертацията). Качественият, но все пак подборен (а не изчерпателен), преглед на критиката за Драйзер обезпечава необходима библиографска платформа, като тук – в самата аргументация – се наблюдава стремеж към генерализиране на литературното време – по десетилетия. Изпълнен е задължителният

компонент на преглед на писаното по проблематиката в родната страна на кандидатката – сс. 166-170 от основния текст. Някои твърдения звучат твърде категорично и не са достатъчно добре подплатени с факти, което би могло да се дължи на трудност по политически причини при достъпа до автентични и архивни материали (“In the Republic of Albania, after 1944, the dictatorship of the proletariat was established, only literature in line with the "method of socialist realism" was permitted and freedom of expression and creative thought was suppressed”, с. 167, основен текст). Същата част от работата обаче именно доказва нуждата от настоящото проучване.

В случая със сигурност креативността на прочита на Драйзер и неговото време се дължи на високия професионализъм и научни постижения и на самия ръководител на този дисертационен проект – проф. д.ф.н. Албена Бакрачева.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд.

Работата открива, подбира и усвоява факти от развоя на социалната проблематика в творчеството на големия американски реалист и новатор – Теодор Драйзер. Целите и задачите са прегледно формулирани, а съдържанието – коректно представено (сс. 9-12, основен текст). Изключително удачно напр. са заявени намеренията на изследователката във връзка с откроена проблематика на с. 11 и по отношение на *An American Tragedy*. Бих казала, че задачите са добре постигнати, като следва да призная, че много ми допада стремежът да бъдат подсказани и бъдещи пътеки, по които би могла да бъде продължена работата (сс. 175-177, основен текст).

На с. 32 от автореферата откриваме следната изследователска заявка: “This thesis encompasses two (main) objectives : [it] elaborates on the facts, sources and composition of some of the main works, and [...] [it studies] the themes and form of the finalized works. (It is not my intention to provide generic information about each novel, but to rather draw the facts out of an imagined reality)”. В този смисъл и с оглед на горе изложеното считам, че кандидатката е обосновала прегледно и действително е постигнала целите на своето проучване.

3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Не бих могла със сигурност и еднозначно да определя избраните методология и методика на изследване. Виждам, че колегата се стреми към демонстриране на добро познаване на *факти*, че предпочита да се осланя на изследвания най-вече от 60-те години на XX в., което отчасти накланя работата към контекста на неореализма в изкуството и културата, и елегантно историзира, подсказвайки, но не и силом налагайки, структуралистски подстъпи (долавя се интерес към наратологични възможности при проучването по проблематиката – сс. 11, 30, 37, 77, 91, 98, 102, 194, 127, 156, основен текст). Работата коректно очертава цели и задачи и се придържа до края към тях.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително паличие на оригинален принос в науката.

Обобщено бих открила следните достойнства на дисертационния труд:

- Обогаляване на тематичния контекст на проучване на избрания автор;
- Първостепенната роля на изследването за изясняване позицията на Драйзер на национална почва, в собствената държава на кандидатката;
- Принос в подреждане на критическия прочит на Драйзер по периоди в собствената му държава.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Кандидатката е представила 3 публикации по темата – всички в периода 2015-16 г.

6. Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Не разполагам с информация за импакт фактора на научния профил на кандидатката.

7. Мнения, препоръки и бележки.

Прави впечатление, че библиографията е твърде скромна (около 100 източника, вкл. текстовете на самите произведения на Драйзер), особено предвид мащабите на проблематиката и творчеството на избрания автор. Това може да се дължи на липса на достъп до специализирана академична периодика и монографии, но все пак подобно обемно проучване би следвало да направи повече усилия и да инвестира по-смело в себе си, за да актуализира идеите си с някои по-скорошни постижения в тази област. Предлагам на колегата да помисли върху това да се запознае, например, с: Clare Virginia Eby, *Dreiser and Veblen, Saboteurs of the Status Quo* (1998); или Miriam Gogol, *Theodore Dreiser: Beyond Naturalism* (1995) (в самата дисертация авторката е спомената, но изглежда непроучена). Последното представлява сборник с прочити на Драйзер през погледа на различни критически школи и в този смисъл ми се струва безценен наръчник при подобно проучване. Разполагам и с двете книги и бих могла да ги предоставя на колегата – при желание от нейна страна, разбира се.

Долавя се известна тенденция на по-скоро позоваване, а не точно (и съответно графично подобаващо отразено) цитиране, което по определение би събудило размисли в посока на деривативност, а не оригиналност, на критическата мисъл на кандидатката (примери откриваме на сс. 19, 22, 24, 27, 34, 46, 66 и др. от основния текст). В този смисъл като че ли на моменти се губи собственият глас на пишещия. Ако колегата би се опитала да разграничи по-ясно и смело своя от чужда мисъл, то тогава тя би постигнала по-убедително иновативност в интерпретирането на фактите. По повод на последното бих повдигнала – по-скоро в реална дискусия – определени питання. Например, откъде са ни известни възстановените и творчески пресъздадени факти от живота на самия писател, залегнали в драматични моменти от сюжета на *Sister Carrie* (“In August 1986, eight years after Emma eloped ... in a flat on *Thirteenth Street*”, сс. 33-34, основен текст)? Вероятно за откровено посветения читател част от тези мои чудения от само себе си биха намерили отговор. Ала един дисертационен труд следва да се мисли и с оглед на недотам посветения читател, ако иска да постигне обхватност и разнообразие на

рецепция. В този смисъл бих подсказала и това, че аргументацията би била далеч по-убедителна, ако кандидатката бе предпочела да цитира директно например подбрани творби от самия Шели (по-специално манифеста му в защита на поезията *A Defence of Poetry*, сс. 96-97, основен текст – по повод на разсъжденията върху границите на изкуството, реалността и красотата като социален ангажимент от страна на твореца) вместо да се осланя по-скоро основно на мнението на специалисти. Подобни практики будят размисли в посока деривативност на изразена критическа позиция.

Леко озадачена останах от факта, че прегледът по писаното за Драйзер е накрая, а не в началото на дисертационния проект. Вероятно обяснение е желанието на колегата да декларира собствения си потенциал, който впоследствие да бъде поставен в контекст. Също възможен, но за мен по-рискован вариант. Преглед в началото би открил много по-ясно и благонадеждно постижения и собствена визия.

Бих насърчила колегата да задълбае още повече в евентуални тематични връзки между Драйзер и Томас Харди (което тя е подсказала на сс. 32, 171 от основния текст), най-вече по отношение на романи като *A Pair of Blue Eyes*, *Jude the Obscure*, *Far from the Madding Crowd*, *The Mayor of Casterbridge* – от една страна, а от друга – да се осмели да надзърне и в творчеството на Дж. Голсуърти (*The Forsyte Saga*). Последното би й помогнало да сроди, обогати и надгради англоезичния, трансконтинентален контекст на своите интереси. И двете съпоставителни линии могат да тръгнат от или да достигнат до идеята за историчността и фикционалността в романите на Драйзер, също и с оглед на присъствието на изкуството и проблема за скфрастичната природа на литературното произведение.

Като предлагам тези “забележки”, в никакъв случай не бих искала да омаловажа постиженията на работата. Научих много неща за Драйзер от този проект и държа да подчертая, че моите разсъждения единствено предлагат пътища за доизясняване на проблематиката, без обаче да настоявам за категоричност и изчерпателност.

8. Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

С оглед на казаното дотук предлагам на почитаемото жури да присъди ОНС „Доктор“ на Михрие Малоку-Морина.

Пожелавам на кандидатката да продължи да поддържа интереса си към Драйзер и социалната проблематика – не особено лека, но отплащаща се чисто човешки във времето академична нагласа.

02.02.2021

Подпис.....

Доц. д-р Яна Роуланд